

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Michala Bobka a Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **P. R.**, proti žalovanému 1) **Krajský úřad Středočeského kraje**, se sídlem Zborovská 81/11, Praha 5, a žalovanému 2) **Městský úřad Brandýs nad Labem - Stará Boleslav**, se sídlem Masarykovo náměstí 1/6, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2022, č. j. 55 A 27/2022-41,

t a k t o :

- I. V části, v níž kasační stížnost směřuje proti I. a III. výroku usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2022, č. j. 55 A 27/2022-41, se řízení **z a s t a v u j e**.
- II. V části, v níž kasační stížnost směřuje proti II. výroku usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2022, č. j. 55 A 27/2022-41, se kasační stížnost **z a m í t á**.
- III. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobou doručenou dne 19. 4. 2022 Krajskému soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného 1), jímž bylo zamítnuto jeho odvolání proti usnesení Městského úřadu Brandýs nad Labem - Stará Boleslav ze dne 23. 11. 2021, č. j. MÚBNLSB-OD-125371/2021-RATPE, kterým žalovaný 2) nevyhověl návrhu žalobce na prominutí zmeškání úkonu – lhůty k podání odporu proti příkazu ze dne 17. 5. 2021, č. j. MÚBNLSB-OD-50839/2021-RATPE, podle § 41 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Zároveň se domáhal zrušení shora označeného příkazu žalovaného 2) ze dne 17. 5. 2021. Žalobce současně požádal o osvobození od soudního poplatku.

[2] Krajský soud rozhodl dne 21. 7. 2022 v záhlaví uvedeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“). Výrokem I. napadeného usnesení odmítl žalobu v části týkající se

rozhodnutí žalovaného 2) ze dne 17. 5. 2021, č. j. MÚBNLSB-OD-50839/2021-RATPE. Výrokem II. napadeného usnesení krajský soud zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků. Dospěl totiž k závěru, že ačkoli žalobce nedisponuje dostatečnými finančními prostředky, podle krajského soudu se v takové situaci nachází na základě vlastního rozhodnutí, neboť má možnost si prostředky opatřit. Krajský soud považoval tvrzení žalobce o nemožnosti nalézt si práci za nevěrohodná. Existuje totiž řada pracovních míst, kde bezdlužnost není vyžadována. V současné době panuje navíc dlouhodobě nízká nezaměstnanost. Žalobce je rovněž vlastníkem bytové jednotky v Praze. Spor se navíc týká doručování poštovních zásilek, což je oblast, kvůli které vede žalobce podle krajského soudu velké množství sporů. Proto se musí podílet na nákladech státu, které tím generuje. Výrokem III. napadeného usnesení dále krajský soud rozhodl, že žalobce a žalovaný 2) nemají vzájemně právo na náhradu nákladů řízení. Výrokem IV. konečně krajský soud vyzval žalobce, aby zaplatil soudní poplatek ve stanovené lhůtě.

[3] Žalobce (stěžovatel) podal dne 15. 8. 2022 kasační stížnost proti výrokům I., II., a III. napadeného usnesení. S kasační stížností současně spojil žádost o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení advokáta. Oba tyto posledně zmíněné procesní návrhy Nejvyšší správní soud zamítl usnesením ze dne 29. 8. 2022, č. j. 7 As 241/2022-13, neboť s ohledem na povahu projednávané věci a znalost soudu o ostatních stěžovatelových případech dospěl k závěru, že stěžovatel zneužívá institutu osvobození od soudních poplatků.

[4] S kasační stížností je v části, v níž směřuje proti I. a III. výroku napadeného usnesení, spojena poplatková povinnost [§ 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“)]. Výrokem I. napadeného usnesení bylo totiž řízení před krajským soudem ukončeno (k tomu srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Na výroku I. je poté závislý výrok III. napadeného usnesení, podle něhož žalobce a žalovaný 2) nemají vzájemně právo na náhradu nákladů řízení. Z toho důvodu Nejvyšší správní soud stěžovatele usnesením ze dne 29. 8. 2022, č. j. 7 As 241/2022-13, vyzval k zaplacení soudního poplatku ve výši 5 000 Kč. Ke splnění poplatkové povinnosti byla stěžovateli stanovena lhůta patnácti dnů od doručení uvedeného usnesení s tím, že byl poučen o následcích nezaplacení soudního poplatku ve stanovené lhůtě. Toto usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 6. 9. 2022.

[5] Podle § 9 odst. 1 tohoto zákona, nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. Podle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“), soud řízení usnesením zastaví, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon.

[6] Jelikož stěžovatel ve lhůtě stanovené Nejvyšším správním soudem soudní poplatek splatný podáním kasační stížnosti nezaplatil, Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích ve spojení s § 47 písm. c) s. ř. s. o zastavení řízení o kasační stížnosti. Takto rozhodl v části řízení, v němž kasační stížnost stěžovatele směřuje proti I. a III. výroku napadeného usnesení krajského soudu (výrok I. tohoto rozsudku).

pokračování

[7] Stěžovatel kasační stížností současně brojí proti II. výroku napadeného usnesení. Tím krajský soud zamítl jeho žádost o osvobození od soudních poplatků. Z usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, plyne, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost. Usnesení krajského soudu o neosvobození stěžovatele od soudních poplatků je takovým procesním rozhodnutím. Stěžovatele tedy v tomto řízení netíží poplatková povinnost v rozsahu, v němž jeho kasační stížnost směřuje proti výroku II. napadeného usnesení. Současně nemusí být stěžovatel ani zastoupen advokátem (srov. výše uvedené usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS).

[8] V rozsahu, v němž stěžovatel brojí proti II. výroku napadeného usnesení, proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil. Konstatoval, že je přípustná. Přezkoumal proto napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., a to v uvedeném rozsahu a vázán důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti. Neshledal přitom vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Stěžovatel v kasační stížnosti uplatnil důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), d) a e) s. ř. s. Konkrétně namítl, že s ohledem na speciální inhibitorium nemůže se svojí bytovou jednotkou, která je postižena exekučními příkazy, nakládat. Nemůže si tedy nájmem této bytové jednotky opatřit prostředky na úhradu soudního poplatku. Dále zpochybňuje relevanci závěru krajského soudu o nízké nezaměstnanosti, neboť tento údaj nic nevypovídá o požadavcích na dané pracovní místo. Krajskému soudu rovněž vytýká nedostatečné doložení jeho závěru ohledně nevěrohodnosti tvrzení stěžovatele o nemožnosti najít si práci z důvodu, že je veden v registru dlužníků. Tyto závěry měl krajský soud založit pouze na svých ničím nepodložených, nelogických a právně zcela irrelevantních tvrzeních. Stěžovatel dále namítá, že odůvodnění napadeného usnesení je ryze formalistické, svévolné a vnitřně rozporné, nelogické, nepřesvědčivé a nesrozumitelné, přičemž z něj není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil. Svévolnost postupu krajského soudu spatřuje stěžovatel konkrétně v tom, že byl soudy v jiných řízeních osvobozen od soudních poplatků. Jelikož se jeho majetkové poměry nezměnily, rozhodl krajský soud nepřipustně ve shodné věci odlišně. Napadené usnesení má být tedy rovněž v rozporu s judikaturou Ústavního soudu (např. nálezem ze dne 4. 10. 2021, sp. zn. II. ÚS 1445/21).

[11] Stěžovatel tak předně namítá nepřezkoumatelnost napadeného usnesení. S touto námitkou se však Nejvyšší správní soud neztotožnil. Z judikatury Nejvyššího správního soudu plyne, že aby bylo rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný, jak uvažil o pro věc zásadních a podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při jejich posuzování, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje pro věc zásadní argumentaci účastníků řízení za lichou (viz například rozsudky NSS ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76, ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015-45). Těmto požadavkům napadené usnesení dostalo. Z jeho odůvodnění je patrné, jaké skutečnosti vzal krajský soud za rozhodné a jaké konkrétní důvody jej vedly

k jím dosaženému závěru. Nesouhlas stěžovatele s odůvodněním a závěry napadeného usnesení přitom nezpůsobuje jeho nepřezkoumatelnost (viz např. rozsudky NSS ze dne 12. 11. 2013, č. j. 2 As 47/2013-30, či rozsudek NSS ze dne 29. 4. 2010, č. j. 8 As 11/2010-163). Nejvyšší správní soud přitom neshledal ani to, že by napadené usnesení bylo nelogické, vnitřně rozporné, nepřesvědčivé či nesrozumitelné, jak namítá stěžovatel. Jednotlivé úvahy krajského soudu jsou v něm dostatečně a srozumitelně uvedeny a popsány.

[12] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani zbylým kasačním námitkám stěžovatele. Předně se neztotožnil s námitkou, že krajský soud postupoval ryze formalisticky a svévolně, protože jeho žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl, zatímco soudy v jiných řízeních stěžovatele od soudních poplatků osvobodily. Tato námitka není důvodná. Žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné hodnotit individuálně v kontextu dané věci. Vždy je na účastníku řízení, aby tvrdil a věrohodně prokázal nedostatek prostředků k úhradě soudních poplatků (srov. bod 20 usnesení rozšířeného senátu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS). Není tedy povinen zjišťovat z úřední povinnosti účastníkovy majetkové a výdělkové poměry (viz rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 As 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). V otázkách osvobození od soudních poplatků je navíc již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení (např. rozsudek NSS ze dne 15. 5. 2015, č. j. 6 As 75/2013-18). Z toho plyne, že zatímco v některých řízeních může účastník řízení těmto svým povinnostem dostát, v jiných tomu tak být nemusí. Ne vždy jsou navíc splněny všechny podmínky pro přiznání osvobození (srov. § 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud tedy stěžovatel v minulosti byl soudem osvobozen od soudních poplatků, neznamená to, že jej soudy musí osvobodit i ve všech ostatních budoucích soudních řízeních.

[13] Nejvyšší správní soud nepovažuje za příléhavé ani námitky stěžovatele, že tvrzení krajského soudu týkající se evidence stěžovatele v registru dlužníků či dlouhodobě nízké nezaměstnanosti nejsou relevantní a že krajský soud svůj závěr dostatečně nedoložil. V rámci posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků soud posuzuje *celkovou (ne)věrohodnost* stěžovatelem uváděných tvrzení, přičemž je na žadateli, aby věrohodným způsobem svá tvrzení prokázal. Z judikatury přitom plyne, že osvobození od soudních poplatků lze přiznat pouze osobě, která není schopna poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv než cestou soudního řízení. Nutné je přitom přihlédnout ke konkrétním možnostem žadatele obstarat si finanční prostředky (např. rozsudky NSS ze dne 3. 2. 2010, č. j. 3 As 28/2009-147, ze dne 10. 4. 2017, č. j. 7 As 85/2017-15, a ze dne 21. 8. 2019, č. j. 2 As 161/2019-22, jakož i nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. I ÚS 311/16). To krajský soud učinil. Za situace, kdy je stěžovatel v produktivním věku, má vysokoškolské vzdělání, nepoukazuje na svůj nepříznivý zdravotní stav, přičemž v množství jím zahájených řízení žádá soudy opakovaně o osvobození od soudních poplatků, přitom Nejvyšší správní soud neshledal důvod zpochybnit odkaz krajského soudu na dlouhodobě nízkou míru nezaměstnanosti, byť je tento odkaz obecný. To stejné platí i pro závěr krajského soudu, že existuje jistě řada pracovních pozic, kde není bezdlužnost vyžadována.

[14] Za klíčový navíc Nejvyšší správní soud považuje závěr krajského soudu, podle něhož nejsou splněny podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků rovněž

pokračování

z důvodu, že stěžovatel vede velké množství sporů u různých soudů, jež se týkají doručování poštovních zásilek, jako je tomu právě i v projednávané věci. Tento závěr přitom stěžovatel ve své kasační stížnosti nerozporuje. Ani Nejvyšší správní soud nyní neshledal důvod tento závěr zpochybnit.

[15] Z judikatury plyne, že institut osvobození od soudních poplatků představuje pouze určitou výjimku ze zákonné poplatkové povinnosti, nikoli institut umožňující bezbřehý, bezplatný přístup k soudu (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2009 č. j. 9 As 6/2009-71). Osvobození od soudních poplatků tudíž nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly, jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66). Nemajetnost samotná tudíž nemůže být bez dalšího důvodem, aby se nemajetná osoba mohla volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v podávání četných podání k soudu (srov. rozsudek NSS ze dne ze dne 30. 4. 2013, č. j. 1 As 32/2013-14). Plné osvobození od soudního poplatku má být přitom institutem výjimečným, přičemž přímo ze zákona vyplývá, že pro ně musí být dány zvlášť závažné důvody.

[16] Jak krajský soud správně uvedl, v nyní posuzované věci se původní spor týká doručování poštovních zásilek stěžovateli. Přímou před Nejvyšším správním soudem navíc stěžovatel od roku 2015 vystupoval v několika desítkách řízení o kasační stížnosti, a to včetně řízení, jež mají svůj původ právě ve sporech týkajících se doručování poštovních zásilek (srov. věci vedené před Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 3 As 419/2021, a pod sp. zn. 3 As 208/2022). K tomu je navíc třeba doplnit, že svá řízení vede stěžovatel do značné míry sériově a stereotypně, jak ukazují právě i původní věci nyní projednávané před Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 3 As 419/2021 a sp. zn. 3 As 208/2022. Lze proto usuzovat, že záměrem stěžovatele je spíše vyvolání a vedení sporu jako takového, přičemž podstata sporu se s ohledem na množství procesních úkonů vytrácí.

[17] S ohledem na povahu projednávaného případu a znalost soudu o ostatních stěžovatelských případech se proto Nejvyšší správní soud ztotožnil se závěrem krajského soudu, že v projednávané věci nejsou podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků dány. Jak již uvedl krajský soud v bodě 21 napadeného usnesení, stěžovateli nic nebrání, aby takové spory před soudy vedl, musí se však finančně podílet na nákladech státu, které tím generuje.

[18] Pokud jde konečně o stěžovatelem uplatněný důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., Nejvyšší správní soud uvádí, že tento důvod se vztahuje pouze na rozhodnutí správního soudu o odmítnutí návrhu či zastavení řízení. Jelikož bylo řízení před Nejvyšším správním soudem zastaveno v části, v níž kasační stížnost směřovala proti výroku o odmítnutí žaloby (I. výrok napadeného usnesení), pozbyla tato kasační námitka relevanci.

[19] Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že nebyly naplněny tvrzené důvody kasační stížnosti, a proto ji podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl (výrok II. tohoto rozsudku).

[20] Současně v souladu s § 120 a § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. Nejvyšší správní soud nepřiznal stěžovateli právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť v něm neměl úspěch (výrok III. tohoto rozsudku). Pokud jde o žalované, ti účastníky řízení o této kasační stížnosti nebyli, neboť napadeným usnesením krajský soud rozhodoval výlučně o procesních právech stěžovatele.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. prosince 2022

David Hipšr
předseda senátu